

POLITYKA ROZSTRZYGANIA SPORÓW

Trakcja PRKii S.A. (zwana dalej również „Spółką”) jest podmiotem realizującym zadania infrastrukturalne w szczególności jest ona stroną umów o roboty budowlane w zakresie budowy/modernizacji linii kolejowych, dróg oraz linii energetycznych. Z uwagi na duży potencjał kadrowy, finansowy i techniczny, Spółka może uczestniczyć w dużych przedsięwzięciach inwestycyjnych opartych o procedury zawarte w ustawie Prawo zamówień publicznych. Determinuje to również w wielu przypadkach konieczność zawierania umów z Zamawiającym (Inwestorem) opartych o Warunki Kontraktowe FIDIC (zwane dalej również „WK FIDIC”) - Komisja Europejska zaleciła WK FIDIC jako wzorzec kontraktów z wykonawcami zadań budowlanych w przedsięwzięciach infrastrukturalnych (projektach), finansowanych ze środków pomocowych Unii Europejskiej. Trzeba jednak pamiętać, że WK FIDIC są modyfikowane przez Zamawiających na etapie każdego postępowania przetargowego i dlatego nie możemy mówić o jednolitym, zunifikowanym wzorze umowy. Generalnie przedmiotowe kontrakty realizowane są, w zależności od zakresu przedmiotowego, na podstawie: Warunków Kontraktu na budowę dla Robót Budowlanych i Inżynieryjnych projektowanych przez Zamawiającego (tzw. „Czerwona Książka”) lub Warunków Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem dla urządzeń elektrycznych i mechanicznych oraz dla robót budowlanych i inżynieryjnych projektowanych przez Wykonawcę (tzw. „Żółta Książka”).

Inną grupę sporów generują umowy podwykonawcze o roboty budowlane, dostawy i usługi. W przypadku, gdy Trakcja PRKii S.A. jest stroną zamawiającą, jej wzór umowy jest przedkładany podwykonawcy do uzgodnienia.

Jeszcze inną grupą sporów są te powstałe w związku z realizacją robót budowlanych na terenie administrowanym przez samorzady terytorialne. Spory te w głównej mierze dotyczą kwestii przywrócenia do pierwotnego stanu dróg używanych przez Wykonawcę do obsługi realizowanej inwestycji budowlanej.

I. Moment powstania sporów w zamówieniach publicznych

Mając na uwadze temat opracowania należy je podzielić na dwa okresy, kiedy mogą powstać spory Wykonawcy z Zamawiającym tj. okres realizacji robót budowlanych trwający do uzyskania przez Spółkę Świadczenia Przejęcia, o którym mowa w Sublauzuli 10.1. WK FIDIC oraz okres zgłaszania wad i usterek tzw. okres gwarancyjny trwający do uzyskania przez Spółkę Świadczenia Wykonania. *„Świadczenie Przejęcia może być uznane za odpowiednik protokołu odbioru, przy założeniu, że takie znaczenie zostało mu nadane w umowie. Natomiast wydanie Świadczenia Wykonania oznacza, że wykonawca wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z umowy, w tym związanych z usunięciem wad stwierdzonych w tzw. okresie zgłaszania wad stanowiącym faktycznie okres gwarancji.”* - stanowiska Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, a dotyczącego stosowania Warunków Kontraktowych FIDIC oraz niektórych klauzul umownych w projektach finansowanych ze środków Funduszu Spójności oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

1. Okres do uzyskania przez Spółkę Świadczenia Przejęcia

Spółka do realizacji każdego zadania deleguje zespół pracowników odpowiedzialnych za jego realizację. Pracownicy ci są przedstawieni Zamawiającemu i Inżynierowi wraz z podaniem danych teleadresowych potrzebnych do nieskrępowanego kontaktu w razie zaistnienia takiej potrzeby. Pracownicy ci biorą

ponadto udział zarówno w cotygodniowych (Rada Techniczna) jak i w comiesięcznych spotkaniach z Inżynierem (Rada Budowy), podczas których omawiane są wszelkie bieżące problemy związane z realizacją zadania inwestycyjnego. W przypadku zaistnienia jakichkolwiek zastrzeżeń, pracownicy budowy starają się na bieżąco rozwiązywać wszelkie problemy. W sytuacji rozbieżności zdań wynikających m.in. z różnic w interpretacji postanowień umownych, problem zostaje przekazany przez pracowników budowy do Biura Umów i Rozliczeń z Klientem (zwane dalej „Biurem”) celem jego rozstrzygnięcia. Biuro po jego analizie przygotowuje niezwłocznie swoje stanowisko na piśmie do Inżyniera i stara się doprowadzić do polubownego rozstrzygnięcia. Jednocześnie Biuro konsultuje z pracownikami budowy swoje stanowisko i w przypadku uznania stanowiska Inżyniera/Zamawiającego za zasadne niezwłocznie informuje pracowników budowy o podjęciu dalszych czynności w sprawie.

Najczęściej spotykanymi problemami na tym etapie a będącymi przyczyną powstawania sporów pomiędzy Wykonawcą, a Inżynierem/Zamawiającym są nieterminowe i/lub nienależyte zdaniem Zamawiającego wykonywanie prac przez Wykonawcę Robót, odmienne rozumienie zakresu zleconych Robót, dokonywanie płatności za wykonane Roboty, występowanie opóźnień lub zawinionej zwłoki, stosowanie niewłaściwych materiałów, problemy związane z właściwym (tj. z zachowaniem wszelkich wymogów formalnych) zgłoszeniem Podwykonawców, gotowość i oczekiwania Wykonawcy do wystawienia przez Inżyniera Świadectwa Przejęcia czy też wszelkiego rodzaju roszczenia Wykonawcy i Zamawiającego.

W razie zaistnienia takiej potrzeby Strony ustalają wspólne spotkanie na którym obecni są przedstawiciele Spółki w tym pracownik Biura.

W razie nieuzyskania kompromisu mimo podjętych powyżej działań sprawa poddawana jest pod orzecznictwo Komisji Rozjemstwa (o ile instytucja ta jest przewidziana umową) i/lub sądu powszechnego (najczęściej poprzedzone jest to próbą zawarcia ugody w postępowaniu pojednawczym).

2. Okres pomiędzy wydaniem Świadectwa Przejęcia a do uzyskaniem przez Spółkę Świadectwa Wykonania

Po wystawieniu Świadectwa Przejęcia, czyli w czasie „gwarancyjnym”, zwanym Okresem Zgłaszania Wad, Wykonawca zobowiązany jest do zakończenia wszystkich Robót, usunięcia usterek w terminie określonym przez Inżyniera oraz uzupełnienia Dokumentacji Wykonawcy, jeśli takie zostały wskazane w Świadectwie Przejęcia. Jeżeli pojawi się nowa wada lub uszkodzenie, Wykonawca zostaje niezwłocznie powiadomiony o tym fakcie, w celu jej usunięcia. Na tym tle pojawić się mogą skargi i zażalenia, które są zgłaszane do przedstawiciela Spółki (pracownika budowy) lub bezpośrednio do Spółki. W pierwszej kolejności sprawa badana jest niezwłocznie przez pracownika budowy i w razie jej uznania, wada jest naprawiana niezwłocznie w terminie przewidzianym w umowie na jej naprawę. W razie wątpliwości czy odpowiedzialność za powstałą wadę ponosi Spółka a tym samym czy zgłoszenie spełnia przesłanki materialne i formalne określone w udzielonej gwarancji, pracownik budowy kieruje niezwłocznie sprawę do Biura oraz Biura Skarbu celem uzyskania ich stanowiska w sprawie. W przypadku nieuznania przez Wykonawcę zgłoszeń wad i usterek za zasadne, Strony wchodzi w spór.

W razie nieuzyskania kompromisu mimo podjętych powyżej działań sprawa poddawana jest pod orzecznictwo Komisji Rozjemstwa (o ile instytucja ta jest przewidziana umową) i/lub sądu powszechnego (najczęściej poprzedzone jest to próbą zawarcia ugody w postępowaniu pojednawczym).

W obu wyżej wymienionych przypadkach Zamawiający może zgłosić roszczenie z zabezpieczenia należytego wykonania umowy, która Spółka składa w postaci gwarancji ubezpieczeniowej lub bankowej albo w postaci gotówki w momencie podpisania umowy.

W przypadku przedstawienia Zamawiającemu zabezpieczenia należytego wykonania umowy i późniejszego zgłoszenia roszczenia do gwaranta Spółka przeprowadza działania zabezpieczające interes Spółki poprzez z jednej strony złożenie w sądzie wniosku o zabezpieczenie uniemożliwiające wypłatę roszczenia przez gwaranta i/lub składa wnioski do Komisji Rozjemstwa o rozstrzygnięcie sporu. Z drugiej strony rozpoczyna negocjacje z gwarantem w sprawie powstrzymania się od wypłaty roszczenia do momentu rozstrzygnięcia sporu z Zamawiającym podpisując z gwarantem odpowiednie porozumienie.

II. Warunki umowne zamówień publicznych a rozstrzygnięcie sporów

1. Spółka realizuje głównie zamówienia publiczne, co ma taki skutek, że podmiotem odpowiedzialnym za sporządzenie brzmienia wzoru umowy o zamówienie publiczne jest wyłącznie publiczny zamawiający. To ten podmiot ustala m.in. warunki rozstrzygnięcia sporów. W przypadku warunków kontraktowych FIDIC, ich twórcy przewidzieli instytucję Komisji Rozjemstwa w sporach. Niestety z uwagi na fakt, że często poddany rozstrzygnięciu Komisji Rozjemstwa spór był rozpatrywany na korzyść wykonawców to wskutek tego publiczni zamawiający modyfikując warunki kontraktowe usuwają tę instytucję. W jej miejsce wprowadzają tzw. rozstrzygnięcie polubowne, które w wyznaczonym terminie, na drodze prowadzonych negocjacji winno przynieść osiągnięcie konsensusu. Niestety niezmiernie rzadko do takiego dochodzi i najczęściej spory trafiają do rozstrzygnięcia sądów powszechnych.
2. Spory poddane pod rozstrzygnięcie sądów publicznych mogą zostać skierowane przez sąd do mediacji, w trakcie której zadaniem wyznaczonego przez sąd mediatora, na osobę którego Strony muszą wyrazić zgodę, jest udzielenie pomocy Stronom w wypracowaniu konsensusu.

III. Spory z podwykonawcami

Spółka praktykuje polubowne rozwiązywanie sporów z podwykonawcami. Zapisy takie umieszczone są we wzorach umów podwykonawczych stosowanych przez Spółkę. W przypadku braku możliwości wypracowania porozumienia, sprawa kierowana jest do sądu powszechnego.

IV. Spory z samorządami

Roszczenia samorządów wynikające z pogorszenia stanu dróg powstałych w związku realizacją inwestycji budowlanych powodują powstawanie sporów w szczególności o zakres i metody naprawiania powstałych uszkodzeń nawierzchni dróg. W drodze prowadzonych negocjacji niejednokrotnie dochodzi do ustalenia sumy odszkodowania, które zaspokaja roszczenia samorządu będącego gestorem lokalnych dróg.

V. Alternatywne metody rozstrzygnięcia sporów

Inną metodą rozstrzygnięcia sporów są postępowania prowadzone przed sądami arbitrażowymi stałymi oraz powoływanymi *ad hoc*. W przypadku sądownictwa arbitrażowego zasadą jest, że można mu poddać dowolny spór, pomimo braku zapisów umownych zarówno w umowach z podwykonawcami ale także w zamówieniach publicznych. Wobec niewielkiej ilości sporów, których Spółka nie jest w stanie rozwiązać polubownie, korzystanie z tej instytucji jest nader rzadkie.